

Місце тренінгу в системі підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи

Структурування змісту шкільної мовної освіти підвищує вимоги до організації раннього навчання іноземних мов як до фундаменту шкільного курсу з цього навчального предмету [2].

У контексті реалізації цих вимог вищі навчальні заклади України впроваджують нові технології навчання, популярними серед яких є інтерактивні методики, комп'ютерне та дистанційне навчання, методи проектів. Цілі й завдання, які стоять перед освітянами сьогодні, вимагають упровадження не лише нових педагогічних технологій, методів і прийомів, а й відповідних форм організації навчання.

Студіювання науково-методичних джерел дало підстави зробити такий висновок: зміст сучасних праць, присвячених проблемам навчання іноземних мов зорієнтований переважно на умови її викладання в основній та старшій школі (І. Л. Бім, Н. Д. Гальскова, І. О. Зимня, В. В. Копилова, Н. Ф. Коряковцева, С. Ю. Ніколаєва, Є. С. Полат, П. В. Сисоев та ін.). Проте питання пошуку шляхів інтенсифікації навчання іноземних мов майбутніх учителів початкових класів ще не стало предметом широкого обговорення. Цей фактор уповільнює процеси інновації мовної освіти молодших школярів і зменшує результативність оволодіння іноземною мовою учнями початкової школи.

Отже, аналіз стану обраної проблеми засвідчує її актуальність і зумовлює мету статті – уточнити і обґрунтувати на матеріалі англійської мови навчально-виховні можливості тренінгу в процесі підготовки вчителів початкової ланки освіти, визначити його вплив на підвищення якості організації процесу навчання у ВЗН та формування студентів як активних суб'єктів учіння.

Розглянемо це питання під кутом формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов, а саме в процесі збагачення змісту «Практичного курсу іноземної мови» ідеями професійного спілкування та основами педагогічної грамотності.

Спираючись на результати наукових пошуків, зазначимо, що реалізація конкретних навчальних цілей залежить від стосунків між викладачем та студентами, які формуються під час заняття у вищому навчальному закладі. На наш погляд, формуванню умінь налагоджувати взаємовідносини між

учасниками навчально-виховного процесу та створювати доброзичливу атмосферу спілкування під час практичного заняття, забезпеченню якісного комунікативно-мовленнєвого, соціокультурного і мовного розвитку майбутніх учителів іноземної мови початкової школи на практично-семінарському занятті допомагає методика тренінгу.

У своєму визначенні тренінгу ми хочемо приєднатись до позиції Ю. Ємельянова [1] і трактувати його як сукупність методів, спрямованих на розвиток здібностей до навчання та оволодіння способом діяльності.

Мету впровадження тренінгу на заняття з «Практичного курсу іноземної мови» ми вбачаємо у формуванні в майбутніх учителів іноземної мови початкової школи знань (змістово-прикладний компонент готовності) умінь і навичок (комунікативно-процесуальний компонент готовності) організації різних видів діяльності з навчання іноземних мов молодших школярів та розвиток особистісного ставлення до професійної діяльності (мотиваційно-оцінний компонент готовності).

Завдання тренінгу полягало у формуванні:

- нових знань стосовно професії вчителя іноземної мови початкової школи;
- умінь творчо вирішувати професійні завдання та критично оцінювати результат;
- умінь організовувати позитивне міжособистісне спілкування іноземною мовою;
- особистісної оцінки майбутньої професійної діяльності;
- умінь і навичок реалізовувати професійні функції у стандартних і нестандартних ситуаціях навчально-виховного процесу в початковій школі;
- умінь вибору та аналіз професійних дій у навчально-виховних ситуаціях.

У структурі тренінгу з формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов виділили 3 етапи: ***сприйняття, відтворення, рефлексії.***

Перший блок присвячено усвідомленню майбутніми учителями власної професійної позиції, що передбачає усвідомлення можливості вільного вибору комунікативного партнера на занятті з іноземної мови та організації діяльності з ним. За допомогою тренінгу комунікативно-дидактичної діяльності формуються уявлення про порядок та сукупність навчальних дій майбутніх учнів на уроці. Це дає можливість учителю зрозуміти наскільки цілісно відбулося засвоєння матеріалу учнями.

На цьому етапі майбутнім учителям іноземної мови початкової школи варто пропонувати такі ситуації чи питання, які дають можливість яскраво та чітко побачити себе на робочому місці, відображуючи власні уявлення, оцінки, самооцінки, а також проаналізувати власну стратегію навчання з позиції майбутніх учнів. Зворотній зв'язок з учасниками групи та викладачем іноземної мови забезпечує можливість майбутньому вчителю прислухатись до своїх переживань планів і навчальних дій.

Наводимо приклад тренінгових завдань на матеріалі вивчення англійської мови в модулі «English Schooling» (III курс).

Етап сприйняття особливостей професійної діяльності:

Блок I

Understanding motives

- a. *Can you imagine a time, which seems real to you in your teaching? Describe the classroom. How many pupils are sitting at their desks?*
- b. *Can you imagine a time when you communicate with somebody during the lesson? What are you talking about? What is the teacher doing?*
- c. *Can you imagine a time when somebody agreed with you during the lesson? Are you a teacher or still a pupil?*

Блок II

Problems and Solutions

1. *What kind of a problem could you be to your pupils? Can you really be that problem?*
2. *Can you see your pupils or colleagues talking about it?*
3. *Could you be another problem to your future pupils?*
4. *Can you see your pupils' parents figuring about it? [3; 5]*

На цьому етапі в структурі свідомості учителів іноземної мови початкової школи формується чуттєве сприйняття цінності процесу предметної комунікативно-дидактичної діяльності. У психології такий феномен визначають прегнантністю спілкування, тобто спілкування наповненого смыслом для вчителя початкової школи.

Під час проведення тренінгу питання типу *What kind of problem could you be to your learners?* та *Can you be that problem?* зазвичай викликають ускладнення у категорії студентів з високим балом успішності. Їм стає складно та некомфортно зайняти позицію тих, кого навчають, і висловлення стають інтровертними, вони відмовляються від завдань на перефразування, трансформацію чи створення переконання, вважаючи це занадто складними для себе.

Другий етап тренінгу спрямований на усвідомлення майбутніми учителями іноземної мови початкової школи змісту свого власного професійного мовлення. На цьому етапі особлива увага приділяється створенню різних варіантів ситуацій професійного спілкування. Основним критерієм вдалого результату комунікації ми визнаємо умову досягнення цілі навчання через виконання конкретних навчально-комунікативних дій, які були адресовані студентам з описом гіпотетичного кінцевого результату.

Цей блок передбачає роботу з пояснень значення слів на українській та іноземній (англійській) мовах і їх тлумачення для методологічного уявлення ситуацій на майбутньому уроці вже в школі. Зміст навчального-професійного спілкування удосконалюється викладачем іноземної мови до розуміння його комунікативної сутності та ефективності по відношенню до педагогічної діяльності.

Наводимо приклад тренінгових завдань на матеріалі вивчення англійської мови в модулі «Bringing Up Children» (III курс)

Етап відтворення особливостей професійної діяльності :

Блок I

- 1. Зробіть переклад висловлювання, а потім наведіть приклад на цю тематику виходячи з особливостей професійної діяльності вчителя іноземної мови початкової школи:*
- 2. Впевненість у собі дозволяє долати складності в спілкуванні з дітьми.*
- 3. Погане володіння іноземною мовою може бути причиною несформованості механізму самоконтролю.*
- 4. Учні початкової школи повинні без попередньої підготовки вміти здійснювати спілкування у межах тематики, визначеної Програмою.*

Блок II

Professional viewpoints.

- 5. You are a pupil. Talk about the things which it would be comfortable for you to look at during the lesson of English.*
- 6. You are a teacher. Talk about the emotions it would be all right for you to look at during the lesson of English.*
- 7. You are a school headmaster. Talk about the efforts it would be all right for you to look at during the lesson of English.*

Блок III

Professional Environment

- 1. What do you want to cause in your teaching foreign language to junior*

- pupils?*
2. *What is the importance of your future lessons?*
 3. *What is the significance of your future goals?*
 4. *Talk about some attributes of your learners.*
 5. *Let your future pupils assign some attributes to you as a teacher and as a person [4; 5].*

Під час проведення цього етапу тренінгу відбувається формування та розвиток умінь і навичок, необхідних майбутнім учителям для вдосконалення процесів пам'яті, для дублювання професійних комунікативно-дидактичних дій за зразком, для їх наступної адаптації до свого власного стилю навчання учнів початкової школи. Під час тренування довільного відтворення фраз на професійну тематику від студентів вимагається дотримуватись точності висловлювань, вони не повинні бути асоціативним. Саме на цьому етапі від майбутніх учителів вимагається поміняти образи на більш звичні для себе, свого професійного досвіду, уникаючи нового образу чи дії, що подано у вихідній фразі.

Третій модуль спрямовано на створення власної технології подальшого саморозвитку, самовдосконалення у професійно-педагогічній діяльності та рефлексії цього процесу. Вибір та прийняття рішення щодо уникнення подальших теоретичних чи практичних ускладнень під час навчання іноземних мови молодших школярів – основний результат цього модуля.

Наводимо приклад тренінгових завдань на прикладі англійської мови у модулі «Talking about People» (III курс)

Етап рефлексії особливостей професійної діяльності:

Блок I

1. *When do you feel that you completed the lesson of English?*
2. *When do you see that you completed the lesson of English?*
3. *When do you hear that you completed the lesson of English?*
4. *When do you hear that your pupils completed their studying?*
5. *What do you say when the lesson of English is over?*

Блок II

English Language Teaching

1. *What do you feel you could control in your English language teaching at primary school?*
2. *Tell us some things in English language teaching which are important.*
3. *Tell me some things in English language teaching which are unimportant.*
4. *Tell me some things in English language teaching which are important to your future pupils.*

5. *Tell me some things in English language teaching which are unimportant to your pupils* [3; 4; 5].

На цьому етапі студентам надається можливість проявити творчі здібності, з'ясувати модель та алгоритми своєї професійної діяльності. Після відтворення фраз предметного професійного досвіду майбутнім учителям даються завдання придумати приклад на тему, що буда задана у фразі на відтворення. Це спрямовує їх усвідомити власну професійну позицію. Етап рефлексії тренінгу сприяє розвитку мотиваційно-оцінного компоненту готовності.

Отже, формування особистості майбутніх учителів іноземної мови початкової школи є головним завданням вищого навчального педагогічного закладу. Суттєвий вклад у цей процес на заняттях з «Практичного курсу іноземної мови» повинен внести тренінг, спрямований на формування готовності до навчання іноземних мов. Його застосування у контексті інновацій сучасної мовної освіти сприяє подальшому розвитку технологій навчання іноземних мов молодших школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Емельянов Ю. Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю. Н. Емельянов. – Л. : Изд. ЛГУ, 1985. – 166 с.
 2. План дій щодо поліпшення якості вивчення іноземних мов у дошкільних навчальних закладах та у початковій школі загальноосвітніх навчальних закладів на 2009–2012 роки // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – № 2 – С. 10–12.
 3. Wallace M. J. Training Foreign Language Teachers. A Reflective Approach / M. J. Wallace. – Cambridge Univ. Press, 1993. – 189 p.
 4. Christison M. A. Cooperative Learning in the EFL Classroom // Teacher Development. Making the Right Moves: United States / M. A. Christison. – Washington, 1993. – P. 139–147.
- Hubbard L. R. The Creation of Human Ability / L. R. Hubbard. – Copenhagen : New EraPublications ApS, 1985. – 290 p.